

Det kongelige danske geografiske Selskab.

I det tredje Møde 1920—21 holdt Kaptajn Godfred Hansen Foredrag om den tredje Thule-Ekspedition (Udlægning af Depotet for Roald Amundsens Ekspedition). Lysbilleder.

I det fjerde Møde 1920—21 holdt Forfatter Olaf Linck Foredrag om Zulu-Landet med Lys-

billeder og Demonstration af de Indfødtes Musikinstrumenter.

I det femte Møde 1920—21 holdt Ingeniør H. Birket-Smith Foredrag om sit Ophold i Distriktet Palembang paa Syd-Sumatra. Lysbilleder.

Det nuværende Tripolitanien.

Af

Professor Th. Classen,
fhv. Direktør i Astrakhan.

I Sommeren 1920 havde jeg Lejlighed til sammen med Professor A. Wassilief at foretage en Rejse til Sicilien og Tripolis. Hovedformaalet med Rejsen var Studiet af Fiskeriforholdene, især Thunfiskefangsten og Muligheden for en Levnedsmiddelindustri i større Maalestok efter skandinaviske Principper. Ved venlig Imødekommenhed af Det kongelige italienske geografiske Selskab, hvis Generalsekretær, Commandant G. Roncagli, forsynede mig med anbefalinger til den tripolitanske Regering, havde jeg ogsaa Lejlighed til at lære de politiske og økonomiske Forhold i Tripolitanien nærmere at kende. Jeg udtaler herfor min hjærteligste Tak saavel til Det kongelige danske som Det kongelige italienske geografiske Selskab.

I den korte Tid, jeg kunde blive i Tripolitanien, havde jeg naturligvis kun Lejlighed til at lære en lille Del af Landet at kende, men den Del har just

¹⁾ Mange af de i denne Afhandling anførte Data er taget fra den af Agerbrugsministeriet udgivne Undersøgelse: »Ricerche e Studi agrologici sulla Libia. La Zona di Tripoli. Bergamo 1912«.

i Øjeblikket den største Interesse, da egentlig kun den er fast i Hænderne paa Italien og altsaa den eneste Del af Landet, der i Øjeblikket har Kolonisationsinteresse.

Denne Del er det saakaldte Gefara, en til Middelhavet langsomt skraanende Slette, der mod Syd begrænses af Bjærgene Gebel og strækker sig langs Kysten fra Homs til den tunisiske Grænse. Denne Egn er siden 1912 fast i Hænderne paa Italienerne. Kun i 1915, da de italienske Garnisoner paa Grund af Verdenskrigen blev stærkt formindsket, maatte Italienerne indskrænke deres Herredømme til Byen Tripolis og nærmeste Omegn, idet den panislamitiske Propaganda fik de fjendtlige Scheiker i Syd til at rykke mod Nord for muligt at udjage Evroperne. Dog ogsaa den Gang blev det store Flertal af Befolkningen i Gefara tro mod Italienerne, hvorved de forøvrigt udsatte sig for de fjendtlige Stammers Hævn.

Den italienske Regering er egentlig aldrig optraadt med større Strenghed eller Energi i Tripolitanien, men er altid traadt i Forhandling med de

fjendtligsindede Scheiker i Stedet for at anvende Undertrykkelse og Afstraffelse. Deri ligger baade denne Kolonialpolitik Svaghed og Styrke. En fredelig og human Regering har altid større Chancer for at erhverve sig Venner i Befolkningen, selv om ogsaa de fjendtligsindede Scheikers Magt bestaar en Tid paa Basis særlig af Religionen. Det bedste Bevis herfor afgiver den Krig, som Scheikerne i Ramadan i Foraaret 1920 erklærede Italienerne. De indtog Misurata og forsøgte at samle den arabiske og den berbiske Befolkning til Opstand mod Italienerne, men Scheikernes Popularitet aftog snart af følgende Grund: De saa nemlig med Frygt hen paa en af deres Kollegers voksende Magt, og hele Befolkningen: Agerdyrkere, Nomader, Købmænd etc. vilde fremfor alt have Fred. De indsaa nu ogsaa, at trods religiøse Forhold var en human italiensk Regering at foretrække for Ramadans grusomme Militærmagt.

Jeg var i Juni 1920 selv til Stede, da en større Trop arabiske Frivillige rykkede ud af den store Oase El Agilat i det vestlige Gefara mod Ramadan. En Del Vaaben og Ammunition var maaske leveret dem af den italienske Regering; men Krigerne stod under deres egne Scheikers Kommando, og den italienske Regering, havde intet Tryk udøvet paa de Frivillige. Paa mit Spørgsmaal om, hvad der foranledigede dem til at gaa mod Ramadan i Misurata, svarede de Ældste i Landsbyerne, at de havde lidt saa meget under Scheikernes evindelige Kampe, at de nu fremfor alt vilde have Fred. El Agilat Oasen havde i Aaret 1915 ogsaa lidt særdeles meget under Opstanden. Oasens Befolkning var den Gang fuldstændig loyal mod Italienerne, og da disse trak deres Garnison til Tripolis, overfaldt de fjendtlige Stammer Oasen, fordrev Indbyggerne og ødelagde Husene; dog den største Skade blev tilføjet Oasen ved at Fjenderne overhuggede Arabernes Livsnerve, Daddelpalmerne. Oasen havde den Gang over 100,000 Daddelpalmer, hvoraf hvert Træ gav en aarlig Indtægt af 10 Lire (nu 40 Lire). Halvdelen af disse Palmer blev brændt eller ødelagt, saa de døde hen. Disse 50,000 Palmer bliver nu brugt til Brænde. En stor Olivenplantage blev ligeledes ødelagt.

En anden Grund til, at Befolkningens brede Lag er velsindet overfor Italienerne, er, at dets Interesser ikke er identisk med Scheikernes. Scheiken er Stammens anerkendte religiøse og politiske Overhoved. I det tyrkiske Herredømmes Tid var Baandet imellem Tyrkiet og Tripolitanien ret løst. Den

tyrkiske Regering regerede for en stor Del gennem Scheikerne og blandede sig kun lidt eller slet ikke i deres feudale Selvherskeri. Om faa Aar vil man forgæves søge en tyrkisk Kulturindflydelse i Tripolitanien. De fleste bedre arabiske Købmænd og andre mere dannede Arabere og Jøder taler nu meget italiensk, men kun meget faa tyrkisk. Tyrkiets Indflydelse er næsten gaet spurlost over den tripolitanske Befolkning. Nu bestræber den italienske Regering sig for at knytte videre Kredse af Befolkningen til sig. Ganske bortset fra, at det store Fler-tal af Befolkningen staar paa et primitivt Kultur-niveau og kun lidt eller slet ikke interesserer sig for Politik, men kun har den direkte Fordel for Øje, har den tyrkiske Regering aldrig formaaet at blive populær. Urbefolkningen, Berberne, har trods deres muhammedanske religiøse Fanatisme altid staaet fjendtlig overfor Tyrkerne, og den ret betydelige jødiske Befolkning ligesaa. Den sidste udgør en Del af det borgerlige Intelligensparti i Byerne. Paa samme Maade har den italienske Koloni, der i lange Tider har været bosat her, optraadt overfor Tyrkerne. Mange Afgifter, der under det tyrkiske Hegemoni følte tungt af Befolkningen, har Italienerne afskaffet og erstattet af mere formaalstjenlige. Saaledes er Afgiften paa hvert Palmetræ afskaffet, og kun Afgiften paa Udvinding af Palmevin er ikke blot bibeholdt men endog forhøjet. Denne Palmevin, Leghbi eller Laghi, er Palme-saft, der udvindes af det kredsformig omskaarne Topskud paa Palmen. En Palme leverer en ret betydelig Mængde af denne søde Saft, der, naar den er gæret, afgiver en stærk berusende Drik, som Araberne er lidenskabelige Yndere af. En Palme giver gennemsnitlig 5—7 Liter Vin daglig i Løbet af 2—3 Maaneder. I de fleste Tilfælde uddør en saadan aflappet Palme, i bedste Fald kommer den sig langsomt og bærer i 2—3 Aar herefter ingen Frugter. Dog har jeg set Palmer, der har gennem-gaaet denne Operation 10 Gange i deres Liv uden at dø. Efter hver Operation bliver der dog for bestandig en Indsnævring paa Træet tilbage.¹⁾

Efter Afskaffelsen af Afgiften paa hver Palme er Skatten paa Udvinding af Palmevin bibeholdt, og der skal gives særlig Tilladelse til Tapping af Palmerne, da Misbrug let kan blive farlig for Palmebestanden. Den italienske Regering bestræber sig

¹⁾ I det franske Nordafrika tappes kun gamle Træer, der menes at vilde uddø.
Red.

stadig for at lette Befolkningen en Forøgelse af Palmerne, og ved at belaste Palmevinen og ikke Dadlerne med Afgifter at hæve de Indfødtes Velstand.

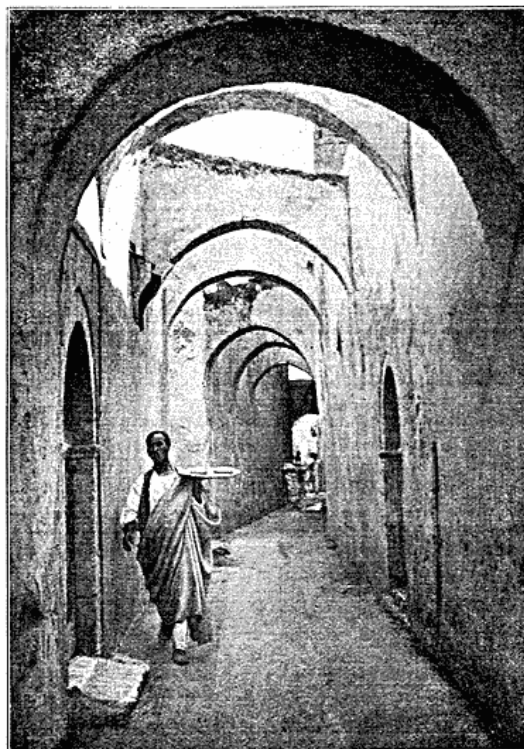
En anden Metode at vinde Befolkningens Sympati paa anvendes ved at svække Antagomismen imellem de indfødte Muselmænd og de indvandrede Kristne derved, at Italienerne bestræber sig for at forene begge i økonomisk Interesse. Hvorvidt det lykkes, er et andet Spørgsmaal. Den tripolitanske Regering begunstiger kun evropæiske Foretagender, Aktieselskaber etc., naar de erklærer sig beredt til at afstaa en Del af deres Aktier til Indfødte. Det skal bemærkes, at Araberne gjerne benytter Lejligheden, idet deres egen Mangel paa Initiativ og mangelfulde Arbejdsevne gør dem uskikket til at starte og lede større Foretagender paa Industriens, Agerbrugets eller Fiskeriets Omraade. De har Tillid til Evropæerne og lader sig gjerne fortjene Penge ved deres Hjælp. Et interessant Eksempel herpaa afgiver den fornævnte Scheik Ramadan, der nu er faldet i Kampen med Italienerne og de arabiske Frivillige. Han var Medaktionær i Misuratas Thunfiskeri. Trods Krigen med Italien fungerede Thunfiskerietablisementet udmærket den Sommer, skønt alle Aktionærer og Arbejdere var Italienerne. Paa den anden Side holder Araberen meget af en hurtig og let tjent Indtægt, og han sælger gjerne sine Aktier for det dobbelte eller tredobbelte til de jødiske Købmænd, der er mere vidtskuende og derfor ogsaa faar stor Indflydelse paa Landets Industri.

For nylig har Italienerne skabt et tripolitansk Parlament efter evropæisk Mønster. Parlamentarisme er ganske vist et fremmed Begreb for den arabiske Befolkning; men den vil uden Tvivl svække Scheikernes Magt, bringe nye Folk frem i det offentlige Liv og bevirke en fredelig Opblomstring i Landet.

Den af mig besøgte Del af Landet, Gefara, danner en til Havet svagt skraanende Slette, der falder i en ikke høj Stejlkyst til Middelhavet. Denne Slette har en Længde af ca. 200 km, og dens største Bredde (fra Havet til Bjærgene Gebel) er ca. 120 km. Dens samlede Overflade er ca. 1600 km². Bjærgene Gebel danner Vandskellet imellem denne Slette og Saharas Sænkning. Sletten er gennemfuret af talrige, i Bjærgene stærkere udprægede Uidian (sing. Uadi-Dale), i hvilke Vandet fra Gebel flyder mod Havet. Dog naar Vandløbene næsten aldrig Havet, men forsvinder i Sandet og nærer

det kostbare Grundvands Forraad. De fleste af disse Bjærgbække forsvinder allerede i Sandet ca. 10 km fra Gebel, og den samme Skæbne faar Regnvandet (aarlig 420 mm). Regnvandet faar ikke Tid til at danne Flodløb, men opsuges i Jorden. Jorden bestaar i Gefara af svagt cementholdigt Sand og Kalkmergel af kvartær Oprindelse. Under denne kommer Tertiærklipperne hist og her frem for Dagens Lys.

Naar man sejler med Dampskib ind i Byen Tripolis smukke Havn, saa ligger den hvide Stad

Gade i Araberkvarteret i Tripolis.

med det massive Kastel fra den spanske Tid foran én. Tilvenstre strækker sig Palmehaverne, der giver Landskabet det karakteristiske Præg, til højre er Landet øde eller har kun enkelte Palmegrupper. Byen Tripolis selv ligger i en stor Oase eller rettere Oasegrupper, der omgives af store Palmelunde. I disse Palmelunde er under Tripolis Erobring de blodigste Kampe udspillet.

Det er egentlig forbavsende saa meget Italienerne i deres korte Herskertid har skabt. Gaderne er bleven brolagt, Vandforsyningen er reguleret, i liv-

lig trafikerede Gader er der anbragt Fontæner, der findes smukke offentlige Udsalgssteder for Levnedsmidler, udmærkede Sygehuse, gode Butikker, og der hersker Ro og Orden i Gaderne. Den moderne europæiske By indtager kun en forholdsmæssig ringe Del af det hele Areal og har lige og brede Gader. En særlig Staddel danner Jødekvarteret med dets krumme, snævre Gader og Stræder. Mange af dem er overdækket med hvide Murbuer og Hvælvinger, saa at de ofte gør Indtryk af Kældere. Hovedgaden i denne Staddel, Byens Hovedhandelsaare, Sukh-el-Turk, er overdækket med et Gitterværk af Træbjælker, der omslynges af Vinranker. Derved faar disse snævre, stærkt befolkede Gader et særdeles malerisk Udseende og er behagelig kølige i Sommerheden. Dog selv her som overalt i Byen uddør alt Liv i de første Eftermiddagstimer; alle hviler efter Middag i de hedeste Timer.

Tripolis Klima er vel hedt, men dog taaleligt paa Grund af Luftens Tørhed. Regn om Sommeren er meget sjælden. Egentlig svært at udholde er Klimaet kun i August og September, naar de hede Sydvinde er hyppige. Den Dag, vi ankom hertil, blæste en saadan Sydvind, Ghibli. Omtrent i en Times Afstand fra Kysten slog den hede Luft som fra en Bagerovn imod os, og jo nærmere vi kom Kysten, jo hedere blev disse glødende Luftbølger. Derved havde man egentlig Følelsen af, at det var Vindstille. Syd vinden er gennemgaaende ikke stærk, snarere kommer den hede, tørre Ørkenluft ganske langsomt flydende ud til Kysten og bringer trods sin Tørhed en utaalelig kvalm Luft med sig. En saadan hed Ørkenvind, mættet med det fineste Sand, varer i Reglen 2—3 Dage, og Temperaturen holder sig da paa over 40° C. Den Dag, vi ankom, var Lufttemperaturen 42°. Dog som sagt indtræffer denne Vind kun hyppigere i August og September og virker da meget skadelig udtørrende paa Plantelivet, dog ogsaa paa Menneskene, hvis Hud tørrer ind og revner. Denne Vind bringer ogsaa uhyre Mængder af fint Sand med sig, der trænger ind gennem alle Husenes Sprækker, i Maskiner og Apparater og i Menneskers og Dyrs Næse, Mund og Øren. Hvis iøvrigt muligt, tilbringer Evropererne saadanne Dage i deres Huse med lukkede Døre og Vinduer i Halvmørke. I de øvrige Aarstider er Klimaet udmærket. De fremherskende Vinde er N. Ø. og bringer behagelig Kølighed og Fugtighed; den sidste i Form af Dug. I Oaserne Gefara forbavsedes jeg over Duggen og

Morgentaagen. Tidlig om Morgenen var Jorden om Sommeren vaad som efter Regn. Denne rigelige Dug gør Vegetationen uvurderlig Nytte og gør egentlig den saakaldte »Dry Farming«¹⁾, der senere vil blive omtalt, mulig.

Sommerheden er let at udholde og mindre forstyrrende end f. Eks i Rom eller Neapel paa Grund af Luftens relative Tørhed i Dagtimerne og den om Aftenen blæsende Søbrise. Luften afkøles ogsaa betydeligt om Natten, saa at Natteroen virkelig er forfriskende i Modsætning til det ægte Tropic-klimas med sine kvalme Nætter.

Middel-Dagtemperaturen i Tripolis for de enkelte Maaneder er efter 20 Aars Iagttagelser (1892—1911) i C°.

Brændemarked i Tripolis.

	Middel Temp.	Middel Max.	Middel Min.
Januar	12,4	15,5	8,6
Februar	13,4	16,6	9,6
Marts	15,5	19,0	11,6
April	18,2	21,9	14,2
Maj	20,3	24,1	16,7
Juni	23,5	27,2	19,9
Juli	26,0	29,3	22,2
August	26,8	30,0	22,7
September	25,7	29,4	21,8
Oktober	23,4	26,9	19,5
November	18,5	22,4	14,7
December	14,3	17,75	10,4
Aarlig	19,0.		

Den højst iagttagne Lufttemperatur er 43°, den laveste (i Januar) 1,4°.

¹⁾ Efter amerikansk Mønster.

Klimaet er yderst sundt; thi heldigvis mangler staaende Ferskvandssumpe, og derfor er Malaria, der som bekendt gør store Strækninger af Italien næsten ubeboelige, saa godt som ukendt i Gefara. Ligeledes findes der heller ikke specielle Landsygdomme blandt den indfødte Befolkning. Der forekommer forholdsvis mange Infektionssygdomme, hvad der ikke kan forundre, da de Indfødte er utrolig svinske. Meget hyppig forekommer ogsaa Øjensygdomme, som, naar de ikke behandles, gaar over til Blindhed. Disse forekommer som Følge af Urenlighed, Sandflugten og de fine Haar af Kaktusblomsterne, der flyver omkring.

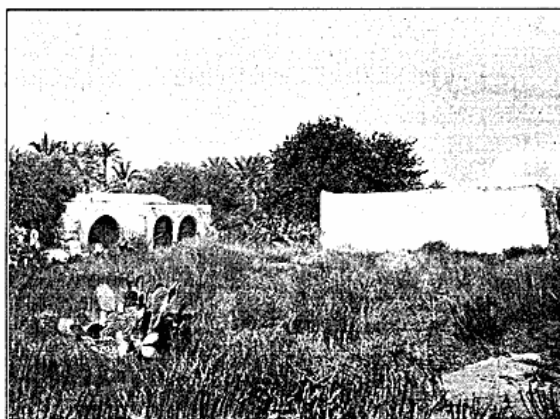
Særlig egner Tripolis Klima sig for Lungelidende. I Nærheden af Byen Tripolis var der før Krigen indrettet et smukt Sanatorium, men under Krigen blev det taget i Brug af Militæret og er ikke siden afgivet. Direktøren, Professor Ouorato, beretter om glimrende Resultater paa Sanatoriet.

De hygiejniske Forhold i Byen har bedret sig meget under den italienske Administration. Naturligvis kan evropæiske Forordninger intet gøre mod den tilvante Skik at kaste Affald ud paa Gaden. Dog er Husenes Indre, saavidt jeg saa, renere end i Syditalien blandt den fattigere Befolkning. Desuden holder By-Araberer meget af at besøge sit Bad; men det er desværre kun tilgængeligt for de Velhavende. Ud over Badet vasker Araberen sig kun lidt. Nomaderne eller de Fattige i Oaserne vasker sig med Sand; selv de i Koranen foreskrevne rituelle Tvætninger foregaar med Sand i Stedet for det dyre Vand.

Et stort Resultat for den evropæiske Kultur er Araberens ubetingede Tillid til den evropæiske Læge. De Indfødte gaar gerne til Doktoren og opfylder med stor Nøjagtighed hans Forskrifter. Det gælder ikke blot Mænd men ogsaa Kvinder, der ellers ikke viser sig for mandlige Evropæere. Lægen gaar næsten for en Art Troldmand eller »Marabut« (Hellig). En karakteristisk Historie fortaltes mig af den italienske Læge, der havde været bosat i Tripolis i 8 Aar. En Dag blev der stjaalet et Æsel og en Kamel fra ham, og alle Eftersøgninger forblev resultatløse. Tyven, en Araber, havde efter sædvanlig Skik bragt sit Bytte til sin Scheik, og denne roste ham, fordi han havde bestjaalet en Evropæer. Efter nogen Tid fik Scheiken at vide, at Dyrene tilhørte en Læge, sendte dem tilbage til Ejeren og lod Tyven sætte i Fængsel. Agtelsen og Frygten

for Lægen er en Kulturfaktor, som den italienske Regering sikkert ved at udnytte.

Hvad den store Væddestrid i Kolonialpolitikken mellem de evropæiske Magter i anden Halvdel af det XIX og Begyndelsen af det XX Aarh. angaar, er den yngste Stormagt, Italien, afgjort kommet for sent. Fordelingen af Afrika var saa godt som til Ende, før Italien kom til, og det maa nu nøjes med de fattigste Kolonier. Tripolitanien og Cyrenaica. Trods Tripolitanien indtager en ret betydelig Plads paa Nordafrikas Kort, staar det dog langt tilbage i Rigdom for den franske Nabokoloni, Tunisien. I Øjeblikket kommer som Koloni kun i Betragtning egentlig Gefara, der mod Syd begrænses af Randen af Højplateauerne Gebel, Nefusa, Jeffren, Garian, Tarhuna og Msellata.

En Marabut (Helgengravkapel) og et Kaffehus i en Oase ved Tripolis (Tagiura).

Paa dette omfattende Steppeland¹⁾, der er mere eller mindre tilgængelig for Agerbrug, er Øjet for Tiden kun i ringe Grad rettet. I Dagspressen har der i sin Tid ofte været Tale om denne Koloni, der i den romerske Tid havde blomstrende Byer, og hvis Marker var dækket af store Skove. Den nuværende Forarmelse og Ørkenens Sejr over Kulturlandet vil man tilskrive Ødelæggelsen af Skovene og Tilsandingen af Brøndene samt til Dels ogsaa Klimaforandringen²⁾, i de sidste 2 Aartusinder. Naturligvis har Araberne her ødelagt en høj Kultur og ingen ny sat i Stedet; men dog er vistnok Forandringen af Landskabet saa vel som den agrikulturelle Udnyttelse af det ikke undergaaet

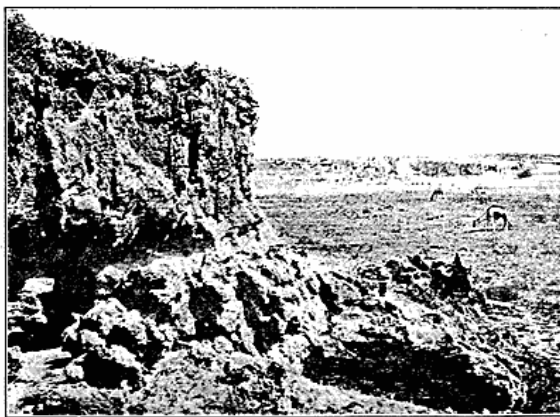
¹ og ²) »Tripolitanien« af O. Olufsen. Geogr. Tidssk. Bd. 21. S. 191.

Ruinerne af Sabratha.
(Ruinerne af et Palads fra den romerske Kejsertid).

så store Forandringer, som man er tilbøjelig til at tro.

Hele Kystregionen fik allerede i den ældste Tid af Grækerne Betegnelsen Tripolis, idet der her fandtes tre store puniske Handelstæder i Lebki eller Leptis Magna, Maca Uiat eller Oea (det nuværende Tripolis) og Sabrata (paa Kortene mest betegnet som Tripolis Veccia). Disse Byer var blomstrende Handelspladser i hele Oldtiden, og havde selv i den byzantinske Tid endnu stor Betydning. I Stedet for disse Byer finder man nu, udover Byen Tripolis, kun omfattende Ruiner i det øde Steppeland, saaledes delvis i Flyvesand begravede Paladser, Teatre, Templer og Fæstningsværker med herlige Mosaiker og Marmorkunstværker. Desuden træffer man endnu en Række Ruiner af hoved-

Antike Stenbrud i Sabratha.
Æoliske Forvittringsfænomener i Sandstensklipperne.

sagelig romersk Oprindelse fra Kejsertiden, der tyder paa en kulturel og kunstnerisk Blomstring i Tripolitanien. Dog ligger disse Ruiner enten ved Uidian i Nærheden af nuværende Araberbopladser eller i Gebels Dale, eller det drejer sig kun om romerske militære Anlæg, der kunde eksistere uafhængig af Agerbruget.

Naturligvis er det tvivlsomt, om Kulturstandpunktet var saa uforlignelig højere end nu; thi i Oldtiden har sikkert ogsaa kun en ringere Del af Gefara og Gebels Dale været dyrket, selv om der ogsaa var større Agerbrugsvirksomhed end nu.

Det er sagt, at Ørkenen næsten gaar lige til Tripolis Porte. Omgivelserne om Tripolis frembyder virkelig et ret trøsteløst Billede: Et øde, svagt hølget Steppeland, der i Sammenligning med de blom-

Ruinerne og Havnen ved Sabratha.
Typisk Steppelandskab ved Kysten.

strende Oaser næsten ser ud som Ørken. Dette Billede forhøjes yderligere ved de pletvis optrædende Sandklitter, der dels er af marin — dels af Ørkenoprindelse (Barkhaner). Dog er Egnen paa ingen Maade en ægte Ørken, men en typisk, om ogsaa ret mager, Steppe med svagt cementblandet Sandbund. Dog kun om Vinteren under den intensive Vegetationsperiode viser dens Planter frisk Grønt. Om Sommeren er de fleste Planter udtørret og vaagner kun i det sene Efteraar til nyt Liv. Ofte er alt dækket med et tykt Lag Sandskorpe, der beskytter mod Transpiration og lader hele Steppegrunden fremtræde i graagule Farver.

Kun ganske faa Pletter er helt vegetationsløse, nemlig kun de Pletter, hvor det nøgne Fjæld træder frem paa Overfladen, eller hvor Flyvesandet danner

høje, vandrende Ørkenklitter. Dog ogsaa dette Sand er kun livløst, saalænge det vandrer, og de beskædne Steppeplanter ikke faar Tid til at fæste Rod.

I Modsætning til dette øde Steppeland staar de blomstrende grønne Oaser. Betegnelsen »Oase« bruges egentlig kun af Evropæerne, og de forudsætter Tilstedeværelsen af en rigtig Ørken. Araberne betegner disse Oaser i Tripolitanien som Haver (arab. sania). Medens Araberen har en Række Betegnelser for den virkelige Ørken (hammada, edejen, sahara — eftersom Ørkenen er stenet eller sandet), betegner han det tripolitanske Steppeland med bekr. eller hadia (ubearbejdet eller ekstensiv brugt Steppe).

Det største Kompleks af Haver, Tripolis Oaserne, ligger i nærmeste Nærhed af Byen Tripolis ¹⁾. Denne Oasegruppe omfatter ca. 52 km². De øvrige Oaser i Gefara ligger heller ikke langt fra Kysten og omfatter større og mindre Arealer. I Almindelighed strækker Oaserne sig i Form af Perlerader i lille Afstand fra Kysten og naar tilsammen ca. 200 km² d. v. s. 1¹/₄ % af Gefaras Overflade.

Gaar vi nu ind paa Spørgsmaalet om Aarsagerne til den ringe Udnyttelse af Jorden, og forsøger vi at bestemme, om disse Øder i Nordafrika ikke med Held kunde vindes for Kulturen og saaledes hæve den utilstrækkelige Produktion af Næringsmidler og vegetabiliske Raastoffer.

Det karakteristiske Kendetegn for det nordafrikanske Klima er Regnregimet. Vi har her at gøre med en udpræget sommerlig Tørkeperiode og en vinterlig Regnperiode. Denne udprægede klimatiske Faktor bliver til Dels svækket i sin Virkning af den af de fremherskende Vinde betingede Luftfugtighed. Om Sommeren er Vinde fra den nordlige Del af Kompasrosen fremherskende; disse bringer megen Fugtighed med sig i Form af Dug, der kommer Vegetationen til Gode, medens Sydvinden, især Ghibli, der hovedsagelig falder paa Efteraaret og Begyndelsen af Vinteren, er udtørrende.

I Tripolis falder i Gennemsnit 420,4 mm Regn om Aaret. Den koncentrerer sig paa 51 Regndage fra Oktober til Marts.

Den gennemsnitlige Regnmængde er:

Oktober	39,1 mm
November	59,2 —

¹⁾ Til denne Gruppe hører: Tripolis, Taziura, Gargarese og Gurzi.

December	113,7 —
Januar	93,6 —
Februar	52,9 —
Marts	24,6 —

Heldigvis er Jorden saa gennemtrængelig, at den største Del af Regnmængden absorberes og siver ned igennem Sandlaget til de dybere Lag. Som allerede omtalt bestaar Jordbunden af svagt cementblandet Sand af forskellig Tykkelse, der er lejret paa mere eller mindre uigennemtrængelig Sandsten og Kalkmergel. De underste Lag af det overflødige

Dannelse af Flyvesandklitter paa Grænsen af Oaserne (El Agilat).
Man ser Palmernes blottede Rødder.

Sand er mættet med Vand. Den uigennemtrængelig Klippegrund har en svagt bølget Overflade, der dog i det hele har et udpræget Fald fra Gebel til Havet. Som Følge heraf har ogsaa det vandførende Sandlag et vist Fald i samme Retning, dog et ringere end Jordoverfladen, saa at Brøndene efter deres Beliggenhed har forskellig Dybde: i Nærheden af Kysten 3—4 henad Bjærgene til 15—18 Meter. Mægtigheden af det vandførende Sandlag varierer fra 1,5—4 Meter. Da Intensiteten af Agerbruget i tørre, hede Klimaer beror paa den Vandmængde, der er til Raadighed, saa bliver Brøndspørgsmaalet Midtpunktet for alle økonomiske Pro-

Fæstnede Flyvesandklitter.

blemer i Nordafrikas Kolonier. Som nævnt er den største Del af Gefara en sandet Steppe, og Jorden er paa ingen Maade steril. Jordens Beskaffenhed saavel i Oaserne som i den ukultiverede Steppe er, bortset fra ubetydelige Saltsumpe (Melaha) og Klippepartier, den samme og lige tilgængelig for Kultur.

Betragfer vi det nuværende Agrikulturstandpunkt i Landet, maa vi skelne mellem to skarpt fra hinanden skilte Kulturer: den intensive Havekultur med kunstig Vanding og Tør-Kulturen (Dry-Farming).

Gaar man fra Byen Tripolis ud i de omliggende Oaser, kommer man ind i en sand Labyrinth af Jordvolde og Mure, der er bevokset med Kaktushegn (*Opuntia*, *Ficus-indica*). Tripolis-Oaserne hele Areal (herved forstaas den førnævnte Oasegruppe) er inddelt i en Mængde smaa Haver, der ved særlige Gange staar i Forbindelse med den fælles Vej. Disse smaa Parceller har et Areal af 0,5—4 ha, gennemsnitlig ca. 1 ha. Tripolis-Oaserne er delt i ialt 7500 saadanne Parceller, hver med sin Ejer. Parcellen bearbejdes i Reglen af Ejeren og hans Familie, og kun visse Arbejder overlades fremmede Arbejdere. Hver Have er strængt afspærret fra de øvrige ved Jordmure og uigennemtrængeligt Kaktushegn og har sin egen Brønd med dertil hørende Vandbassin til Vanding af Haven. Efter den italienske Landbrugskommissions Beregning har Tripolis-Haverne ca. 8000 Brønde, ca. 1 Brønd paa 7000 m². Disse Brønde benyttes ca. 170 Dage om Aaret til Vanding og giver hver 30 m³ Vand daglig. Beregner man den til Irrigationsformaal benyttede Vandmængde, svarer den til ca.

728 mm Nedbør aarlig for det under intensiv Kultur værende Areal. Dertil kommer endnu den aarlige, naturlige Nedbør paa 420 mm, i det hele altsaa en aarlig nødvendig Nedbør for den intensive Kultur af 1148 mm, hvori den naturlige Fordampning ikke er taget i Betragtning.

De fleste Haveejere er Muselmænd, og kun faa er Jøder. De sidste beskæftiger sig i Byen med Handel og Haandværk. Evropæiske Haveejere er ligeledes sjældne.

Som nævnt har hver Have sin egen Brønd, undertiden to, etter Havens Størrelse. Brønden er en rund, muret Skakt, der naar ned til Klippegrunden. Brøndens Overbygning bestaar i Reglen af to murede Piller, imellem dem ligger 2 Træ-Bomme. Over disse Bomme løber Læderspandens Tove. Ved Brønden ligger den for Trækdyrene, mest Okser, indrettede Gangbane, der beskyttes af høje Tamarisker, Figentræer eller Vinstokke. Trækdyret gaar op og ned ad Banen, hvorved Spanden hæver og sænker sig ved en sindrig Indretning, ved hvil-

Arabisk Brønd i en Have ved Tripolis.
Kaktusserne er *Opuntia Ficus-indica*, Træet et Mandeltræ.

ken den ophejste Læderspand udgyder sit Vand i det store murede Bassin. Herfra fører et System af Kanaler over hele Haven.

Det er oftere bleven anført, at dette gamle arabiske Vandingsapparat med Fordel kunde anvendes ved evropæisk Kolonisation; men de fleste Autoriteter holder paa Vind- og andre Motorer, trods de let beskadiges og sættes ud af Drift af det fine Flyvesand, der ikke generer det arabiske Apparat.

Af de i Haverne kultiverede Planter er Daddelpalmen langt den vigtigste og hyppigste. For Araberen er Daddelpalmen hellig. Det største Bevis paa Allahs Almagt er Daddelpalmen og Kamelen«. Det er disse Repræsentanter for Plante- og Dyre- riget, der bestemmer Kulturen i det tørre, hede Klima. Palmerne tilfredsstiller alle Arabernes væsentlige Fornødenheder. Frugten tjener ham og hans Kvæg til Næring, Saften, Lagbi, giver ham en forfriskende Drik, og gæret, en berusende Vin. Basten bruges til Snore, Maatter og Kurve, Bladene til Hegn og Hytter, og Træet til Bygnings- og Brændmateriale. I hele Tripolitanien kultiveres ca. 3700,000 Daddelpalmer, der repræsenterer en betydelig Værdi.

De tripolitanske Dadler staar i Kvatitet langt tilbage for de tunisiske, og især for de berømte Dadler fra Djerid. Det kommer af utilstrækkelig Varmesum under Frugtomdningen. Den bedste, Kvalitet af Dadler fordrer et ægte Ørkenklima og rigelig Vanding eller Grundvand. »Fødderne i Vand og Hovedet i Ilden!« siger Araberen. Dog skattes de tripolitanske Dadler meget af den muhammedanske Befolkning, endog mere end de søde, bløde Tunis-Dadler, og den aarlige Eksport til andre islamiske Lande, Tunis og Ægypten, naar ca. 1000 Tons. Man maa ikke glemme, at Daddelpalmerne i Nordafrika egentlig ikke vokser vildt nogetsteds. De er typiske Kulturplanter, selv om de ogsaa kan vokse vildt under gunstige Betingelser og formere sig uden Menneskers Hjælp.

Som ung fordrer Palmen Vanding, indtil dens Rødder naar det ca. 4 Meter under Jordoverfladen liggende Grundvand. Saa snart dette er sket, kan Daddelpalmen ogsaa trives uden Vanding. Paa mange Steder plantes derfor Palmen i dybe, kunstige Gruber for at bringe den nærmere til Grundvandet. Som Kulturplante har Daddelpalmen et stort Antal Varieteter. I Tripolis skelner man imellem 30—40 Sorter og i Tunis imellem over 100.

Foruden med Vandingen indskrænker Arbejdet ved Kulturen af Daddelpalmen sig til kunstig Bestøvning. Det er en gammel Kunst, der allerede synes at have været udført af de gamle Ægyptere. For Bestøvningens Skyld plantes i Haverne 1 mandlig Plante for hver 20—25 frugt bærende Hun-Palmer.

Man skelner imellem to Hovedarter af Dadler: tørre og saftige bløde. Til de første hører de tripolitanske, til de andre de egentlige Ørken-Dadler. Dog foretrækker de Indfødte de tørre, da de er mindre vandle og lettere at opbevare i presset Tilstand. Derimod egner de sig mindre for Eksport.

Palmerne formeres væsentlig ved unge Rodskud i Alderen fra 2—3 Aar, og i det 4. Aar efter deres Udplantning giver de de første Frugter. De formeres sjælden ved Frø, da man saa ikke er i Stand til forud at bestemme deres Køn. Frugtmængden stiger til det 40. Aar, og efter det 80. Aar aflager den stærkt. Middelhøsten af en Palme bedømmes forskelligt, men synes dog at være ca. 25 Kilo aarlig. Den veksler meget, og en virkelig god Høst faas kun hver 2det eller 3die Aar, hvorunder dog gode Træer giver indtil 100 Kilo.

Daddelpalmer mangler ikke i nogen Have i Oaserne og giver Landskabet deres typiske Præg.

Palmerne danner med deres høje Stammer og Bladkroner paa en Maade et højt luftigt Tag over Haverne. Under deres Beskyttelse vokser Appelsiner, Citroner, Figen, Granatæbler, Fersken, Aprikoser, Mandler og Vindruer, ligeledes Henna, der yder Araberne den skattede røde Farve og Evroperne det sorte Farvestof »noir d'Afrique«. Imellem Træerne, der yder en rig Høst af herlige Frugter, vokser Majs, der allerede er moden to Maaneder efter Udsæden, Hirse, Kartofler og forskellige Grøntsager, hvor flere f. Eks. Bønner og Ærter kan høstes 2—3 Gange aarlig. Stor Betydning har Græskar og Vandmeloner og andre græskaragtige Frugter. Hækkene af *Opuntia Ficus-indica*, der især vokser paa Jordvoldene, danner ikke blot en god Beskyttelse mod Ørkenvindene, Flyvesandet og mod uvedkommende Skabninger, men producerer ogsaa en saftig, velmagende Frugt. Kort sagt, hver Fod Jord udnyttes i dette intensive Landbrug. Planterne er efter deres Højde ordnet i tre Etager, og ingen Vanddraabe trænger uudnyttet ned i Dybet.

Denne Havekultur fordrer, som vi har set, en betydelig Vandmængde og en stadig Vanding i Lø-

bet af den største Del af Aaret. En betydende Udvidelse af Havekulturen er derfor allerede af Mangel paa Grundvand ikke mulig uden at hidføre en Sænkning af Grundvandet. Et stort Antal af nye Brønde kan let nedsætte de gamles Ydelse.

I hvert Fald er det ikke muligt at forvandle hele Steppen til Haver trods Jordens gode Beskaffenhed, da det nødvendige Vand ikke er til Raadighed. Rigtigheden af den Paastand lærer os følgende lille Eksempel, Den i hele Gefara faldende Regnmængde er 420 mm, det vil sige paa et Areal af 16000 km² — 6,72 Milliarder m³, Vi har set, at den intensive Havekultur fordrer en Nedbør af mindst 1148 mm. Med andre Ord, naar man antager, at ca. Halvdelen af denne Vandmængde absorberes af Jorden, saa bliver der kun 3,4 Kubikmillimeter tilbage, d. v. s. en Vandmængde, der vilde være tilstrækkelig til ca. 2900 km², naar alt Vandet kunde udnyttes, hvad naturligvis er fuldkommen umuligt. Frembringelsen af Vand fra de dybere liggende Lag ved Hjælp af artesiske Brønde har endnu ikke ført til noget stort Resultat. Vandet fra alle de endnu eksisterende artesiske Brønde har en høj Temperatur, 37—42° C.; og er stærkt mineralisk.

Dog har vi allerede set, at Jorden i Oaserne ikke er forskellig fra den paa Steppen, og at Kulturspørgsmaalet er et Vandspørgsmaal. Her faar det tørre System uden kunstig Vanding (Dry Farming) Betydning. Dette vinder mere og mere Indpas i Tripolitanien og bliver hovedsagelig meget progageret af den italienske Regerings udmærket organiserede Institut »Agrario«¹⁾.

Den værdifuldeste Plante i dette Kultursystem er Oliven, der ganske vist ogsaa maa plantes i dybe Gruber og i sin første Ungdom fordrer nogen Vanding, men som rask naar Grundvandet med sine Rødder og derefter trives uden Vanding.

I de fire Tripolis-Oaser fandtes i 1912 sikkert 150,000 Oliventræer (deres nuværende Antal er større). Frugtens Kvalitet er udmærket, og Oliven har en god Smag. Den tripolitanske Olive er for Tiden vel daarlig; men det beror paa Udvindingens primitive Karakter. Den arabiske Oliemølle bestaar

¹⁾ Institutet »Agrario« er et af Regeringens vigtigste Kulturforetagender. Omfattende Steppe-Egne er af Direktøren selv. Dr. Leone, forvandlet til blomstrende Kulturland. Alle mulige Landbrugssystemer bliver forsøgt, nye Planter og Dyr fra alle Lande søges akklimatiserede, og alle uden Forskel i Nationalitet faar unge Planter fra det store Forraad.

af et Stykke antik Marmorstøbe, der løber paa en flad rund Sten. Den pressede Masse æltes i Vand, og Olien afskummes.

Oliventræerne begynder at give Frugt fra det 6.—7. Aar og giver i Gennemsnit 15 Liter Olive om Aaret. Resultatet af en saadan Kultur er ret betydelig, naar man betænkter, at en Hektar udyrket Steppeland, der koster 500—1000 Lire, kan føde 50 Træer. Ved 10 Liter Olive pr. Aar pr. Træ giver det 500 Liter Olive pr. ha.

Imellem Oliventræerne plantes Vinstokke, der allerede i det 3. Aar giver Frugt, eller der saas Korn, eller der udlægges Græs om Vinteren i Regnperioden, hvad der forøger Landets Produktivitet. Saadanne Udplantninger trives godt imellem faste Sandklitter, hvor Grundvandet staar højere.

Medens de allerede intensivt kultiverede Haver næppe er tilgængelig for Evropæere, da de danner de smaa Grundejeres Privatbesiddelse, som ugærne overgives Evropæeren, er Steppen endnu for Størstedelen Stammens Almøndebesiddelse. Denne er det derfor lettere for Evropæerne at faa Arealer af. Da Salg af Jord imidlertid støder paa Vanskeligheder, finder den urgamle arabiske Jordkontrakt endnu Anvendelse. Den bestaar deri, at den Kolonist, der vil tildyrke et vist Areal, faar et vist Stykke tildelt gratis. Han forpligter sig da til at dyrke hele det ham anviste Areal regelmæssig, anlægge Brønde, plante Træer og Vinstokke etc. I Høsttiden deles Parcellen i to lige Halvdele, og den oprindelige Ejer faar sin Halvdel i dyrket og effektiv Stand tilbage, medens Kolonisten faar den anden Halvdel som sin Ejendom. Undertiden slutes Kontrakten ogsaa saaledes, at Jordejeren stadig faar en vis Del af Høsten som Rente. Denne Kontrakt sluttes som oftest mundtligt af Araberen og bliver holdt nøje og samvittighedsfuldt.

Det tredje Kultursystem, der finder Anvendelse i den nordafrikanske Steppe, er den intensive Udnyttelse af den naturlige Plantevækst ved Nomadernes Kvægavl eller ved direkte Udnyttelse. Dette System fordrer naturligvis store Landstrækninger, hvis Plantedække lider stærkt under denne Art Benyttelse. Ombugningen af de vildt voksende Buske omkring de faste Boliger sker for at faa Brændsel. Ogsaa Steppegræsserne »Sparto« (Lygeum spartum) og Alfa (stifa tenacissima) bringes i uhyre Mængder paa Markedet. I Tripolis findes endog et særligt Alfa-Marked med store Stabelpladser. For en ringe Dels Vedkommende tjener disse Græsser

til Kamelfoder, men den største Del sorteres og presses i Baller paa 150—200 kg. og sendes til England for at anvendes til fine Papirsorter (f. Eks. Cigaretpapir). Eksporten af Græs er ca. 45000 Tons aarlig.

Træbugsten og Indsamlingen af Sparto og Alfa (der bruges til Snore og Net) men især Kvægets Oprivning af Steppegæsset har en skadelig Indflydelse paa Steppejorden, da den fremmer Dannelsen af Barkhaner (Flyvesandsklitter), idet Sandjorden berøves sit naturlige Plantedække og blottes for Vindene. I Omegnen af Tripolis gør Regeringen meget for at fæstne Flyvesandet, der er farligt for Haverne. I dette Øjemed sættes først smaa Sivgærder paa tværs af den fremherskende Vindretning, og i Læ af Gærderne plantes forskellige Træer og Buske, f. Eks. Robina pseudacacia, Populus nigra, Tamarix etc., hvis Rødder vokser hurtigt samtidig med at disse Planter taaler en betydelig Tørke.¹⁾

Saa snart Sandet har været fæstnet nogen Tid, kommer den naturlige Plantevækst lidt efter lidt frem igen. I Læ af de fæstnede Klitter kan der plantes Oliven og andre Tør-Kulturer, forudsat at de er beskyttet mod den tørre Sydvind ved Hegn og Jordvolde.

De store udyrkede Strækninger i Tripolitanien betinger en stor Nomade Kvægavl. Tripolitanien Kvægavl dækker ikke alene Landets Behov, der, som vi ser, er relativt ubetydeligt; men en god Del bliver eller blev før Krigen fri til Eksport. I Øjeblikket er enhver Eksport af Kvæg, Kød og Fugle-

¹⁾ Hvor stor Indflydelse Kvæget paa Steppen kan udøve m. H. t. Dannelsen af Flyvesandsklitter, har man især i Rusland kunnet kontrollere. I Kirgisestepperne imellem den nedre Volga og Ural har forskellige Nomader nomadiseret i Aarhundreder, i den sidste Tid Kirgisere og Kalmykker. Hele Egnen der er i de sidste Aartier forvandlet til rigtig Sandørken med halvmaaneformede Klitter, hvor der tidligere var en fuldkommen jævn Græssteppe. Græsset er traadt ned af Kvæget og især revet op af Faarene, og den blottede Sandjord er bleven til Flyvesand, hvis Klitter ryger ved den mindste Vind og fylder de lavere Luftlag med støvfynt Sand. Kun et uhyre Antal af Grave med menneskelige Skeletter med Bronze og Jærnvaaaben og Husredskaber, der alle ligger i samme Dybde og nu blottes af Vinden, tyder paa, at denne Sandørken før var en grøn, jævn Steppe, om hvilken de urgamle Folkesange fortæller.

Nu er denne grønne Slette af Hestes og Kvægs Hove forvandlet til et uendeligt bølgeformet Sandhav, og imellem de blide Bølger træder de arabisk-kaspiske Afejringers ufrugtbare Lerjord frem. Den russiske Regering gjorde meget for at fæstne og beplante Flyvesandet og forbød Græsning paa store udsatte Flader, men Kulturen skrider yderst langsomt frem.

vildt fra Tripolitanien forbudt, da den tyrkiske Regering under Krigsaarene og Opstanden i 1915 øste for rigeligt af Landets Forraad til, at der blev nok til Landet selv og dets Forbundsfæller. Dog antages det i Tripolis, at Kvægbestanden i Løbet af 3—4 Aar atter vil naa sin tidligere Højde, og Eksporten vil da atter blive frigivet.

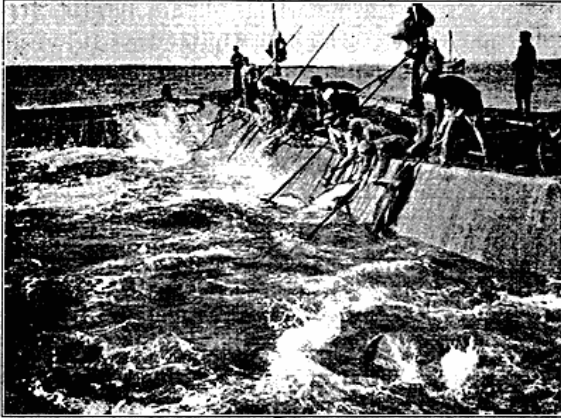
Antallet af Kvæg var før Krigen ret betydeligt, og Eksporten af Kød, Huder og Uld naaede en Højde af ca. 276,000 Huder og 19,000 Stkr. levende Okser, Æsler og Kameler aarlig. Det samlede Antal Kvæg anslaaes til ikke mindre end 1,610,000 Stkr., Æslerne ikke iberegnet, da deres Antal er svært at bestemme. Den største Betydning har Faarene, der finder Næring paa de store magre Stepper og i Bjærgdalene. Faarene er mest de skattede Fedthaler.

Faareavlen spiller overhovedet en betydelig Rolle og vil sikkert spille en endnu større i Fremtiden. Antallet af Faar og Geder i Tripolitanien var før Krigen ca. 1.110,000.

Efterspørgslen efter Kød og Fisk er i hele Verden i det sidste Aar vokset betydeligt, og den tidligere Produktion er utilstrækkelig, da den europæiske Kvægbestand er gaaet tilbage. Med Opkomsten af Kvægavlen i Afrika kunde denne Mangel maaske opjælpes meget. Den indfødte tripolitaniske Befolkning konsumerer en relativ ringe Mængde Kød, ca. 20 kg aarlig pr. Hoved, medens Italieneren bruger 25 kg. I Lande med højere Kultur stiger det aarlige Forbrug meget betydelig. I Australien er det f. Eks. ca. 100 kg pr. Individ.

En anden Kilde for Produktionen af animalske Næringsstoffer i Nordafrikas Kystlande er Fiskeriet, der om ikke meget betydeligt, saa dog spiller en Rolle. Middelhavets Fiskerigdom kan ikke sammenlignes med de nordiske Haves, men udnyttes heller ikke tilstrækkeligt. Middelhavsfiskeriet har en Achilleshæl deri, at der fanges en stor Mængde forskellige Fiskearter, hver paa sin særlige Fangstmetode, og ingen af dem spiller saa stor en Rolle som Silden og Torskens i Norden. Fangstmetoderne er ofte meget sindrige, men dog i det hele primitive og lidet udbylterige, og Organisationen staar ligeledes paa et overordentlig lavt Standpunkt, Fiskeriet er endnu en lille Industri som for Aarhundreder siden, og større Kapitaler er kun engageret i enkelte Foretagender.

Middelhavet har i Gennemsnit en meget stor Dybde, større grunde Randvande mangler; derfor er Produktionen af Bundfisk kun ringe. En meget

Thunfiskefangst. — Matanza.
Fiskene trækkes om Bord med Baadshager.

betydelig Rolle spiller her de pelagiske Vandrefisk, der snart optræder i store Masser og snart spreder sig over større Strækninger.

Til disse pelagiske Arter, der udgør Middelhavets Hovedrigdom, hører Sardinerne og andre Clupeider og forskellige Scombrider. Blandt de sidste er foruden Makrelen de forskellige Thunfiskearter af særlig Interesse, da disse fra gammel Tid har været et skattet Næringsmiddel i alle Middelhavslandene. Særlig interessant er Thunfiskeriet i Syditalien, Sicilien og ved Nordafrikas Kyster. De sidste havde jeg Lejlighed til at se.

Thunfisken er stor, fra 100—300 kg i Vægt, overordentlig kraftig og en udmærket Svømmer. Dens hele Legemsform og pilsnare Fart er tilpasset til Jagt over store Strækninger og til lange Vandringer. Den har et let Skelet og et uhyre Muskelbundt paa begge Sider af Kroppen. Den lever i Middelhavet og foretager regelmæssige Vandringer. Om Foraaret samler den sig i Skarer paa mange Tusinde i den vestlige Del af Middelhavet og stiger op paa Overfladen, nærmer sig Kysten og trækker efterhaanden i østlig Retning, idet den følger Kysten og alle dens Bugter. Den søger efter gunstige Legepladser og forlader efter endt Legetid Kysten paa ny. Den modne Thunfisk kaldes »Tonno dicorso«. Ved Slutningen af Sommeren trækker Thunfisken efter Legetiden efterhaanden i smaa Troppe eller enkeltvis igen vestpaa og spreder sig for Vinteren i Middelhavets Dybder for atter næste Aar at begynde det samme Træk mod Øst. Undertiden gaar den endog ind i Sortehavet, dog det er kun enkelte Eksemplarer, derimod er der i Strædet ved Dar-

danellerne en god Thunfiskefangst. Det er ikke konstateret at den vandrer ud i Atlanterhavet.

Udbyttet af Thunfiskeriet i Middelhavet er ret betydeligt. Aarlig fanges ca. 200,000 i Middelhavet, af hvilke 55,000—60,000 falder paa Italien, Sicilien og de italienske Kolonier i Nordafrika. Thunfiskeriet i de sidste er iøvrigt kun 2 Aar gammelt, men har allerede givet gode Resultater.

Thunfiskeriet drives i Middelhavet omtrent paa samme Maade, bortset fra et ubetydeligt Fiskeri med Grunddagn og Drivenet, nemlig med faststaaende Net, »Madrague, Tounara«.

Disse Fangstredskaber bestaar af en Netvæg med vide Masker; de staar lodret paa Kysten ca. 1 km ude i Havet til en Dybde af ca. 35 Meter. Til denne Netvæg slutter sig et stort Kammer af forankrede Netvægge, der gaar fra Havbunden til Overfladen og holdes oppe her ved Kork. Indgangen i denne Firkant ligger der, hvor den er forbundet med den lange Netvæg ved Stranden. Netkammeret er fordelt i flere Kamre, hvis sidste »Camera della morte« (Dødsammeret) bestaar af Net med smaa Masker og har et Net til Bund. Kamrene er skilt fra hverandre ved nedsænkede Mellemvægge.

Naar en Skare Thunfisk trækker langs Kysten og støder paa Netvæggen, saa forsøger Fiskene ikke at svømme igennem Maskerne, skønt disse er store nok (25—30 ctm.); men de forsøger at omgaa den formentlige Hindring og kommer paa denne Maade ind i Kamrene. Fra Baadene iagttager Fiskerne i det klare gennemsigtige Vand Dyrenes Bevægelser. Saa snart Fiskene er i det første Kammer, bliver

Thunfiskeri.
Fiskene skæres op i Konservesfabrikken.

Netvæggen til det andet nedlagt, og Fiskene kommer saaledes ind i det sidste, hvorpaa Indgangen igen lukkes. Denne Manøvre gentages, indtil Fiskene er kommet ind i »Camera della morte«. Interessant ved denne Fiskefangst er den Omstændighed, at den beror paa nøje Kendskab til Fiskenes Psykologi. Dyrene kunde rolig forlade Kamrene, undtagen Dødsammeret, gennem Maskerne, da disse er store nok, eller de kunde sønderrive dem med deres store Kraft; dog det forsøger de aldrig, men gaar i Kredse langs Netvæggen, indtil de finder en stor Aabning. En enkelt Thunfisk derimod, som svømmer udenfor Netkamrene, forsøger sædvanligvis at bryde igennem for at komme til de kredsende Skarer, hvad let lykkes den.

Naar de er kommet i »Camera della morte«, kan de ikke komme ud. Indgangen lukkes, og Matanzaen (Myrderiet) begynder. Store 20 Meter lange Baade med ca. 100 Mands Besætning omringer det firkantede Rum, »Camera della morte«, synger en urgammel Thunfiskesang og skraaler op, medens Nettet langsomt hæves op af Vandet, hvad der naturligtvis tager lang Tid. Snart bliver Rummet Fiskene for snævert, og de store smukke Dyr forsøger med ulroelig Kraft at sprænge det faste Dødsammer med dets fine Masker, og Vandet koger som i en Gryde under deres Slag. Dog Rummet bliver stadig snævrere, Vandet sprøjter til alle Sider, de gennemvaade Fiskere skriger og synger stadig videre og højere. Nu begynder det egentlige Myrderi. Store Baadshager hugges ind i Dyrenes Hoveder og Kroppe, de værger sig fortvivlet, men bliver slæbt op i Baadene. Blodet flyder i Strømme, og Havel farves blodrødt i stor Omkreds. Undertiden hænder

det, at en uforsigtig Fisker falder i Vandet, hvad ofte er farligt, da Fiskene kan tildele voldsomme Slag. Undertiden giver en eneste Fangst 500 eller flere Fisk paa ca. 100 kg pr. Stk. i Gennemsnit, altsaa en samlet Vægt paa 50 Tons, der repræsenterer en Værdi af mindst 150,000 Lire.

Er Fangsten bragt i Baadene, føres den paa Land og straks forarbejdet. Enten skæres Fiskene i store Stykker og sælges ganske primitivt, eller hvis Fiskerietablisementet har en Konserverfabrik, laves de til Olie Konserver, der i alle Middelhavslande gaar for en Delikatesse og koster indtil 15 Lire pr. kg., medens de saltede, billige Thunfisk spises af den fattige Befolkning i Italien.

Thunfiskeriet er et rent Kapitalistforetagende, da det fordrer store Kapitaler. Koncessionen gives af Regeringen, og i det hele findes i Italien og paa Sicilien 50 Koncessioner. I Tripolitanien er der hidtil kun 3; men Industrien er i Opkomst. I Tunis har den allerede stor Betydning, og det maa antages, at den nordafrikanske Kyst vil kunne producere meget mere i Fremtiden end nu. Det samme kan siges om det rationelle Fiskeri i Lagunerne; i Tunis har man allerede med Held begyndt herpaa.

Til Slut maa det iøvrigt siges, at Kilderne til Rigdom er til Stede i Kolonierne, og disse kunde i mangt og meget hjælpe Evropa; men hertil fordres Energi og Kendskab til Erhvervsforholdene samt Kapital. Særlig kan Kvægavl, Fiskeopdrætning og Fiskeri og Fjerkræavl med Anvendelse af moderne Konserveringsmetoder med Frysning skaffe det sultende Evropa de saa nødvendige Æggehvide-stoffer og paa denne Maade gøre den samlede Kulturverden uhyre Nytte.

Nogle Træk fra Belgisk Kongo.

Af

V. Willemoës d'Obry,

Hydrographe en Chef Honoraire.

Naar man ser paa Kortet over Afrika fra Tiden før Stanleys første Rejse gennem det mørke Fastland, saa finder man dér, hvor Belgisk Kongo nu ligger, kun en stor, hvid Plet. Det blev Stanley beskaaret at følge den store Flod fra Nyangwe til

Udløbet i Atlanterhavet; men det var ikke, som man endnu til Tider kan høre og læse, ham, der først kom paa Tanken om, at den Flod, der løber mod Nord forbi de nuværende Stationer Kasongo og Nyangwe, var den øvre Kongoflod. Det var den